

Dyrebeskyttelsen Norge

Daryeel mas'uuliyad leh oo bisadaha ah

Buug-hordhac ku saabsan jidka
nolol wanaagsan oo bisaddu ku
noolaato

Mas'uuliyadda Xanaaneynta Xayawaanka

Kahor intaadan xayawaan qaadan, waa muhiim inaad si fiican uga fikirto. Nooca xayawaanka ha ahaado mid kasta – mas'uuliyadda waa weyn tahay!

Ma haysaa waqti ku filan oo aad ku daryeesho xayawaanka? Ma ka fikirtey inta uu noolaan doono xayawaanka aad qaadaneyso? Waa inaad leedahay waqti kugu filan hadda iyo sanadaha soo socda. Ma taqaan baahiyaha xayawaanka iyo waxa uu u baahan yahay si uu farxad u noqdo?

Ma garanaysaa kharashaadka la xiriiira xanaaneynta? Cuntada iyo qalabka waa kharashaad joogto ah. Sidoo kale, waxaa laga yaabaa inaad u baahato dhakhtar xoolaha ah mararka qaar, taas oo qaali noqon karta. Sidaas darteed, waxaa lagu talinayaa in xayawaankaaga loo qaato caymis caafimaad.

Ma safartaa si joogto ah shaqo ama fasax? Ma leedahay saaxiibo ama qaraabo kaa caawin kara xanaaneynta, ama ma ku tiirsan tahay meelaha daryeelka xayawaanka? Arrintan waa in la tixgeliyaa.

Xayawaanku maaha ciyaar. Haddii carruurta qoyska ay rabaan xayawaan, waa in qof qaangaar ah uu mas'uul ka noqdaa. Carruurta ka yar 16 sano lama ogola inay xayawaanka kaligood daryeelaan.

Sidoo kale, waxaad mas'uul ka tahay haddii xayawaankaagu uur yeesho oo ilma dhasho. Ururka Dyrebeskyttelsen Norge wuxuu kula talinayaa in bisadaha iyo bakaylaha la marsiiyo ciribtirka uurka iyo in la geliyo chip elektaroonik ah. Tani waxay ka hortagtaa in xayawaanku noqdo mid duurjoog ah waxayna ka ilaalisaa cudurrada halista ah iyo kansarka.

Bisadaha

Bisaduhu waa xayawaan bulsho ah: waxay jecel yihiin inay la xiriiraan dadka iyo bisadaha kale. Sida xayawaanka oo kale, dabeecadaha bisaduhu way kala duwan yihiin, sidoo kale noocyada bisaduhu waxay leeyihiin heerar kala duwan oo firfircooni iyo baahida daryeelka.

Bisaduhu waxay caan ku yihiin madax-bannaanidooda iyo inay ugaarsadaan shimbiraha iyo jiiirka yaryar. Dad badan waxay u maleynayaan in bisaduhu ku noolaan karaan duurka Norway, laakiin taasi waa khalad. Bisaduhu ma u adkeysan karaan qabowga daran ee jiilaalka, waxayna u baahan yihiin milkiileyaal mas'uul ah si ay nolol wanaagsan u helaan.

Waa maxay muhiim inaad ogaato markaad bisad qaadaneyso

Bisaduhu waxay noolaan karaan inta u dhaxeysa 15 ilaa 20 sano.

Bisadaha dhediga ah waxay uur yeelan karaan bilowga da'dooda 4-5 bilood, waxayna dhalin karaan 2-6 jeer sanadkii inta ay nool yihiin.

Haweenay bisad ahi uma baahna inay uur yeelato si ay u noolaato nolol caafimaad leh: uurka iyo dhalmada ayaa jirka daaliya. Sidoo kale, mas'uuliyadda ilmuhu waa weyn tahay. Sidaas darteed, Dyrebeskyttelsen Norge waxay ku talinaysaa in bisadaha guriga lagu ciribtiro.

Waxaa sidoo kale wanaagsan in bisadu ku leedahay chip elektaroonik ah (microchip) si loo helo milkiilaha haddii ay lumaan ama dhacdo wax. Dhamaan bisadaha leh chip waxaa laga diiwaangeliyaa keyd xogeedka qaran ee la yiraahdo DyreID – ha iloobin inaad xogtaada cusboonaysiiso.

Milkiilayaal badan waxay ku daraan silig ku qoran magaca milkiilaha iyo lambarka taleefanka si chip-ka dheeraad u noqdo, laakiin tani kama badbaadiso chip-ka maxaa yeelay siligu wuu ka bixi karaa. Haddii aad isticmaasho silig, waa inuu lahaadaa quful ammaan iyo muuqaal ka hortaga iftiinka.

Neutering and microchipping are important measures to prevent suffering and homelessness.

Ammaanka Bisadaha

Wakhtiga ugu khatarta badan bisadaha waa ka dib qorrax-dhaca ilaa waaberiga, marka ay aad uga firfircoon yihiin ugaarsiga. Haddii aad bisadda ku hayso guriga inta lagu jiro wakhtigaas, waxaad ka ilaalinaysaa cudurrada iyo dhaawacyada, sidoo kalena waxaad ilaalinaysaa shimbiraha iyo xayawaanka duurjoogta ah.

Bisadaha aan la ciribtirin oo dibadda lagu sii daayo waa sababta ugu weyn ee bisadaha duurjoogta ah ee Norway. Bisadahan waxay samaysaan deegaan duurjoog ah oo cudurro iyo halis kala duwan qaba. Mararka qaar cudurradan ayaa u gudba bisadaha guriga. Ciribtirka uurka iyo chip-ka elektaroonik waa muhiim si looga hortago dhibaatan.

Bisadaha Yaryar

Bisadaha yaryar waa inay la joogaan hooyadood ugu yaraan 12 toddobaad. Intaas kadib, waa in lagu baro dhaqanka bulshada si tartiib tartiib ah.

Baridda bulshada waa muhiim si bisaduhu u helaan nolol wanaagsan iyo dabeecado wanaagsan. Waa tababar jawi ah: in bisadaha yaryar loo baro waxyaabo cusub sida vacuum cleaner, safarka gaadhiga, carruurta, eeyaha, taabashada, iwm. Tababarku waa inuu la qabsadaa dabeecadda bisadda, abaalmarinta ayaa xoojisa barashada.

Kartida bisaduhu ay ugu dhaqmi karto deegaanka cusub ayaa si tartiib ah u horumarta ilaa bisaddu ka gaarayso da'da hal sano. Waa in bisaduhu si tartiib tartiib ah loogu baro inay bannaanka u baxdo. Waa muhiim inaad hubiso in bisaddu aqoonsato guriga iyo qoyskeeda ka hor inta aan la oggolaan inay banaanka baxdo. Ma fiicna in bisadaha yaryar loo oggolaado inay banaanka baxaan kahor hal sano, gaar ahaan haddii aan la ciribtirin ama aan lagu darin chip.

Khataraha

Bisadaha yaryar waa kuwo aad u xiiso badan oo aan feejignayn. Waxay halis ugu jiraan inay ku dhacaan meelo sida foornada, qalabka jikada, mishiinka dharka, meelaha hoos yimaada gaariga, ama sanduuqyada.

Mararka qaar way gubtaan ama dhaawacmaan haddii ay taabtaan alaabta kulul sida foornada ama biraha kulul. Waxaa jira xaalado ay ku dhex quustaan musqusha. Waxay sumoobaan haddii ay la xiriiraan kiimikooyin sida Plumbo ama anti-freeze, ama geedo guri oo sun ah.

Waxay naftooda dhaawici karaan ama ku dhuuman karaan meelaha halista ah, sida:

- Gudaha meelaha dabka lagu shito
- Gudaha fadhiyada
- Gudaha mashiinnada dharka lagu dhaqo ama kuwa qalajiya
- Hoosta daboolka ama korka taayirrada baabuurta
- Gudaha armaajooyinka ama khaanadaha

Cudurrada iyo Ka Hortagga

Bisadaha waa in si joogto ah loo tallaalaa, gaar ahaan kuwa bannaanka baxa, si looga ilaaliyo cudurrada iyo faaftaanka.

Cudurrada degdega ah ee u baahan daryeel caafimaad ayaa noqon kara kuwo qaali ah. Caymiska caafimaad ee xayawaanka ayaa caawiyaa in kharashkaas la maareeyo.

Daryeelka Safarka

Haddii aad safar tagto, waa inaad heshaa qof daryeela bisaddaada. Waa in la siiyo cunto, biyo, iyo daryeel caafimaad, iyo waqti la wada qaato.

Dad badan waxay bisadda ku dhaafaan guriga iyadoo adeegsanaya qof soo booqda maalin kasta ama waxay dhigtaan xarumaha daryeelka xayawaanka, haddii tallaalada bisaddu yihiin kuwo cusboon.

Haddii aad bisadda u qaadaneysa meel kale ama safar, waa in bisaddu joogtaa gudaha guriga oo banaanka lagu hayo iyadoo xarig ku xiran. Haddii aad qorsheyneyso safar dibadda ah, waxaa fiican inaad bisadda ku hayso guriga, ama aad ogaato sharciyada safarka xayawaanka (tusaale ahaan bogga Mattilsynet).

Waxa Bisadu U Baahan Tahay

Bisaddu waxay u baahan tahay meel ay ku ordi karto, fuuli karto, iyo boodboodi karto.

Waxay u baahan tahay meel nabdoon oo ay ku nasto kaligeed, inta badan meel sare oo ay ka daawan karto goobta.

Sanduuqa gaadiidka waa muhiim safarrada iyo booqashada dhakhtarka xoolaha. Waa in bisaddu si tartiib tartiib ah ugu barato sanduuqa iyadoo lagu abaalmarinayo.

Bisadu waxay u baahan tahay sanduuq qashinka leh darbiyo sare iyo ciid ku filan. Bisaddu way diidi kartaa sanduuqa haddii uu wasakh yahay, cuntada iyo biyaha meel u dhow yihiin, ama ciidda leh ur xooggan.

Si loo ilaaliyo alaabta guriga iyo daahyada, waa muhiim in la siiyo bisadda meel ay ku qoqobto (khadasho). Waxaa fiican in lagu dhejiyo alaabooyin lagu ciyaaro oo xiiso leh.

Saxannada cuntada iyo biyaha waa in lagu dheeraa meel aamusnaan leh oo nadiif ah maalin kasta. Bisadaha waa xayawaan hilib cun ah waxayna u baahan yihiin borotiin badan oo hilib iyo kalluun ah.

Bisadaha yaryar waxay u baahan yihiin cunto gaar ah oo hodan ku ah nafaqooyinka lagama maarmaanka ah ee koritaankooda.

Badanaa bisaduhu waxay cunaan cuntooyin yaryar maalintii oo dhan. Haddii bisaddu buurnaanyso, waa in la yareeyo cuntooyinka ama la siiyo cunto cayilan. Dhakhtarka xoolaha ayaa ka caawin kara arrintan.

Inta badan bisaduhu ma awoodaan inay liqaan caanaha, sidaas darteed ha siinin cuntooyin caano leh.

Bisaduhu waxay cunaan dhirta sida cawska si ay u caawiso dheefshiidka iyo ka saarista timaha caloosha ku jira. Haddii aysan heli karin caws dabiici ah, waxaad ka iibsan kartaa caws bisadaha, ama geed bamboo ah oo guriga lagu hayo. Ka fogow dhirta sunta ah.

Bisaduhu si fican uma adkaysan karaan qabowga. Bisadaha dibadda loo sii daayo bilaha jiilaalka ee qabow waa in ay helaan fursad ay ku soo galaan guriga mar kasta oo ay rabaan. Sidaa darteed ma aha mid habboon in bisad lagu daayo bannaanka qabowga maalinta oo dhan adigoo shaqada jooga, ama habeenkii oo dhan adigoo hurda.

Isdhexgalka Bulshada iyo Dhaqdhaqaaqa

Bisadaha yaryar ee si fiican loo baray xagga bulshada waa kuwo u baahan daryeel iyo jacayl badan marka ay weynaanayaan. Waa muhiim inaad fahanto luqadda bisadda oo aad ixtiraamto xuduudaheeda. Dhaqan deggan oo joogto ah ayaa dhisaa kalsoonida.

Waxaa lagu talinayaa in bisadda gudaha lagu hayo ay leedahay saaxiib ama ka badan si ay u helaan isdhexgal bulsho wanaagsan. Bisaduhu waxay u baahan yihiin dhaqdhaqaaq: ciyaartu waa hab wanaagsan oo loo buuxiyo baahiyaha ugaarsiga. Waxaad iibsan kartaa alaabo ciyaar ama samayn kartaa mid adigu adiga sida duubabka warqadda musqusha ama kubbadaha xadhigga. Ka taxaddar xadhigga maxaa yeelay haddii bisaddu liqdo waxay halis u tahay caloosha.

Caajisku iyo nolol-maalmeedka caadiga ah waxay keeni karaan

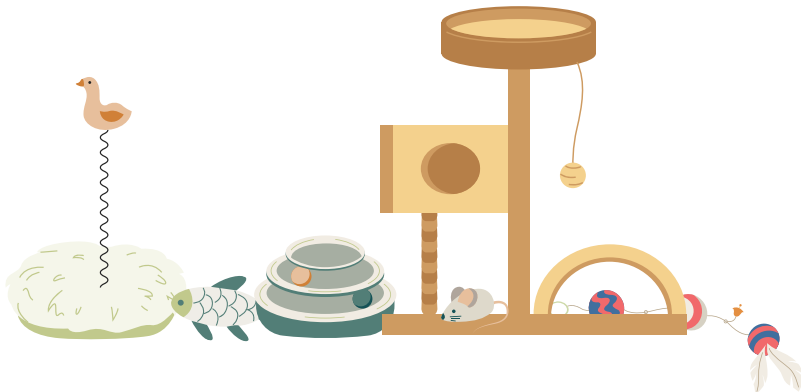
dabeecado aan la jeclayn sida cabsi, xanaaq, qaniinyo, calaamadeyn, iyo khadasho. Haddii aad aragto dabeecadahaan, marka hore la tasho dhakhtar xoolaha si looga saaro cudurro.

Daryeelka

Bisaduhu way is daryeelan, laakiin bisadaha timaha badan leh ayaa u baahan in la cadayo maalin kasta si looga saaro timaha badan iyo ka hortagga timaha caloosha ku urursan.

Guud ahaan bisaduhu ma baahna qubeys joogto ah ama jarista cidiyaha, marka laga reebo xaalado gaar ah.

Waa muhiim in indhaha, dhegaha, iyo ilkaha la baaro si joogto ah. Nadiifinta ilkaha waxay ka hortagtaa dhagaxa ilkaha iyo dhibaatooyinka afka.

Calaamadaha Cudurka

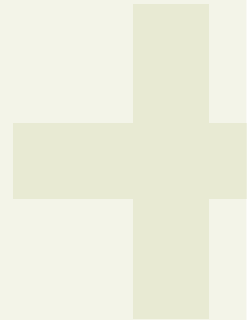
Dabeecadda aan caadiga ahayn waxay tilmaami kartaa xanuun ama raaxo-darro. Bisaduhu waxay ka falceliyaan siyaabo kala duwan: qaar way xanaaqaan, qaar way jilicsan yihiin, qaarna way qarinyaan. Haddii aad ka shakiso dhibaato caafimaad, la xiriiir dhakhtar xoolaha.

Taranka

Taranka ku saleysan muuqaalka bisadda badanaa waxay keentaa dhibaatooyin caafimaad. Bisadaha wejiga gaaban sida nooca Persian waxay la kulmaan dhibaatooyin neefsasho. Astaamo kale sida dhagaha laablaaban, dabada gaaban, ama aan lahayn timaha waxay keeni karaan dhibaatooyin badan. Ka fogow taranka noocyada leh cilladaha daran.

Calaamadaha cudurka ama dhaawaca waxaa ka mid ah:

- Luminta rabitaanka cuntada
- Cabitaanka biyo badan
- Miisaan lumis degdeg ah
- Lallabbo soo noqnoqda
- Shuban ama calool fadhi
- Kaadida oo dhibaato leh ama soo noqnoqda
- Sii-deynta sanko ama ilmada indhaha
- Hindhis ama qufac, neefsashada oo dhib ku ah
- Socod dhibaato leh
- Cuncun badan
- Ur xun oo afka ah oo cusub ama sii kordhaya
- Kordhinta xabadka ama dheecaanka jirka hoostiisa
- Isbeddel muuqaalka isha sida xaabo cad

Macluumaad Dheeraad ah
Si aad wax badan uga ogaato daryeelka
xayawaanka iyo bisadaha:

- Sharciga Xuquuqda Xayawaanka (Dyrevelferdsloven)
- Tilmaamaha Mattilsynet ee daryeelka bisadaha
- Buugga "Bisadaha: Dhaqanka iyo Daryeelka" oo uu qoray Bjørn O. Prøstad

Dyrebeskyttelsen Norge

Ma rabtaa inaad taageerto shaqada Dyrebeskyttelsen Norge ee xayawaanka ku jira xaalad adag?

Dyrebeskyttelsen Norge waa ururka keliya ee dalka oo dhan ka shaqeeya daryeelka iyo badbaadinta xayawaanka, kana bixiya gargaar wax ku ool ah xayawaanka ku jira xaalad adag. Maalin kasta, sannadka oo dhan, waaxyahayaga maxalliga ahi waxay ka shaqeeyaan badbaadinta xayawaanka ka soo gaara hoy la'aan iyo dayacaad.

Waxaan sidoo kale maamulnaa Lisaklinikken, oo ah adeegga kaliya ee bilaashka ah ee caafimaadka xoolaha ee Norway loogu talagalay dadka la kulma dhibaatooyin dhaqaale. Halkaan xayawaanku waxay ka helaan daryeelka caafimaad ee ay u baahan yihiin, dhammaan daaweyntuna waa bilaash.

Intaa waxaa dheer, Dyrebeskyttelsen Norge waxay ka shaqeysaa horumarinta daryeelka iyo xuquuqda xayawaanka oo dhan. Waxaan sameynaa saameyn siyaasadeed, waxaana u dagaallannaa sharciyo siinaya xayawaanka xuquuq adag iyo ilaalin ka wanaagsan.

Haddii aad rabto inaad ka qayb qaadato mustaqbal ka wanaagsan oo xayawaanka ah, waxaad iskaanka kartaa koodhkan QR:

Waxaad ka akhrisan kartaa wax badan oo ku saabsan Dyrebeskyttelsen Norge bogga www.dyrebeskyttelsen.no